

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/21/2008

PRZYNALEŻNOŚĆ DO ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LUTY 2008

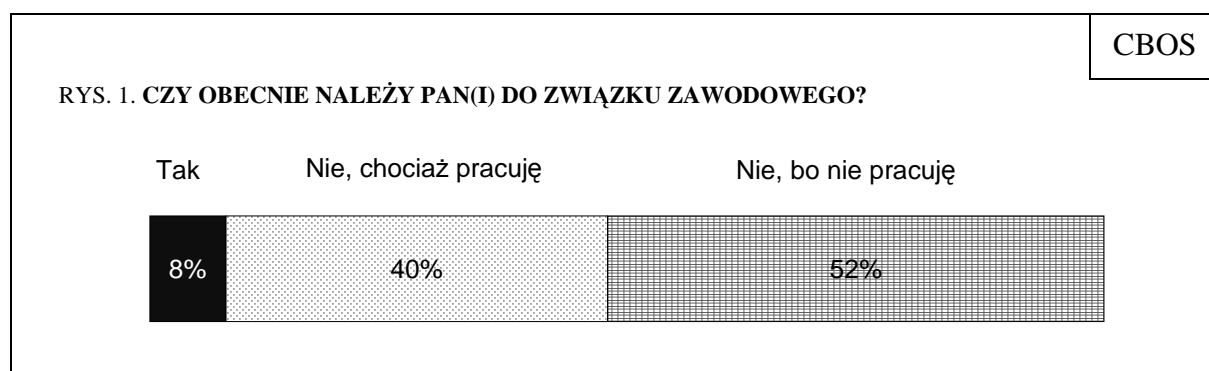
PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
12 października 2007 roku

CZŁONKOSTWO W ZWIĄZKACH ZAWODOWYCH

W styczniowym sondażu¹ przynależność do organizacji związkowych zadeklarowało 8% ogółu badanych (17% pracowników najemnych).

W latach 1991–1995 liczba członków związków zawodowych w Polsce systematycznie malała (z 19% do 11% ogółu dorosłych Polaków). Od roku 1995 do 1999 odsetek związkowców nie ulegał zmianom. W roku 2000 zmalał do 9% i do chwili obecnej, pomijając niewielkie wahania, utrzymuje się na tym samym poziomie.

Tabela 1

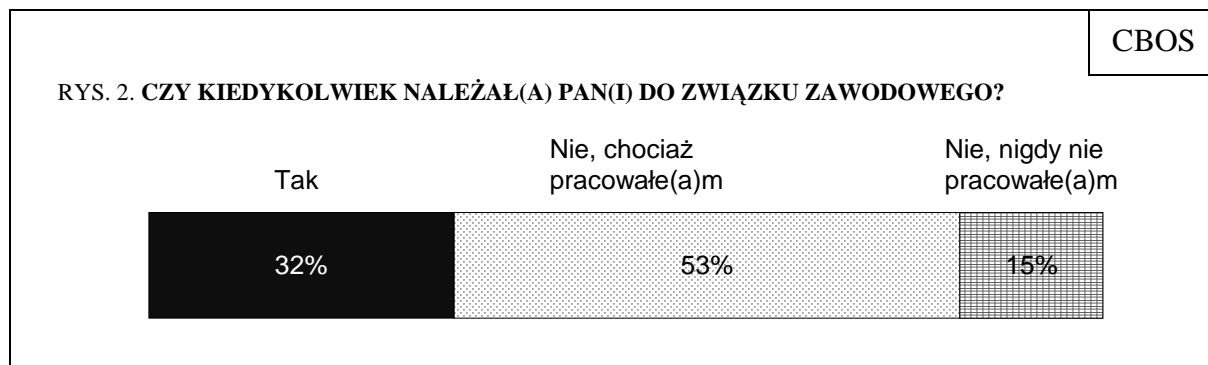
Deklarowane członkostwo w związkach zawodowych w latach 1991–2008	Wskazania respondentów według terminów badań															
	IV 1991	VI 1992	XII 1993	III 1994	IX 1995	VI 1996	III 1999	V 2000	VII 2001	VII 2002	X 2003	IX 2004	IX 2005	II 2006	XI 2007	I 2008
	w procentach															
Ogół badanych	19	16	10	14	11	11	11	9	8	6	8	8	9	7	6	8

Tabela 2

Członkowie związków zawodowych wśród pracowników najemnych	1991	2000	2007	2008
	28%	20%	14%	17%

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (212) zrealizowano w dniach 4–7 stycznia 2008 roku na liczącej 890 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Zmniejszenie się w stosunku do lat dziewięćdziesiątych liczby członków związków zawodowych wyraźnie widać, jeśli porównamy powyższe dane z odpowiedziami na kolejne pytanie. Okazuje się, że znaczna część pracowników niezrzeszonych obecnie w organizacjach związkowych kiedyś do nich należała.

Stosunkowo najmniej związkowców jest w grupie pracowników z wykształceniem podstawowym, a także młodych.

Tabela 3

Czy obecnie należy Pan(i) do związku zawodowego?	Wykształcenie			
	podstawowe	zasadnicze zawodowe	średnie	wyższe
	wskazania w procentach			
Tak	7	14	22	17
Nie, chociaż pracuję	93	86	78	83

Za 100% przyjęto wyłącznie osoby pracujące jako pracownicy najemni

Tabela 4

Czy obecnie należy Pan(i) do związku zawodowego?	Wiek				
	18–24 lata	25–34	35–44	45–54	55 lat i więcej
	wskazania w procentach				
Tak	0*	8	21	33	23
Nie, chociaż pracuję	100	92	79	67	77

Za 100% przyjęto wyłącznie osoby pracujące jako pracownicy najemni

* Poniżej 0,5%

Przynależnością do związków zawodowych w najmniejszym stopniu zainteresowani są pracownicy w wieku 18–24 lata. Znikoma ich liczba deklaruje, że należy do jakiegoś związku. Niewielki jest też odsetek związkowców wśród pracowników mających od 25 do 34 lat. Stosunkowo najbardziej uzwiązkowioną grupę stanowią ci, którzy mają 45–54 lata.

Ważnym czynnikiem mającym istotny wpływ na przynależność pracowników do związków zawodowych jest forma własności zakładu pracy. Wyraźnie wskazują na to wyniki naszego sondażu:

- 1) wśród osób pracujących w instytucji, urzędzie lub zakładzie państwowym, samorządowym, spółdzielczym bądź publicznym (także w jednoosobowej spółce Skarbu Państwa) członkostwo w związku zawodowym deklaruje **35%** z nich,
- 2) wśród zatrudnionych w spółce z udziałem właścicieli prywatnych (polskich lub zagranicznych) i państwa przynależność do organizacji związkowej deklaruje **15%** osób z tej grupy,
- 3) wśród pracujących w zakładzie (spółce) prywatnym poza rolnictwem osoby zrzeszone w związkach stanowią **3%** tej grupy.

Przynależność związkowa w zakładach państwowych jest w pewnym stopniu tradycją. W okresie socjalizmu praktycznie wszystkie zakłady produkcyjne i usługowe, poza rzemiosłem i rolnictwem indywidualnym, stanowiły własność państwową. Z kolei w zakładach państwowych działały organizacje związkowe, do których niejako automatycznie należeli wszyscy pracownicy. Powszechność przynależności wynikała między innymi z roli związków zawodowych jako dystrybutora ważnych usług socjalnych, takich jak: pożyczki, zapomogi, wczasy, kolonie itp. Obecnie tylko nieliczne, najsilniejsze związki mogą oferować swoim członkom tego rodzaju usługi.

MOTYWY PRZYNALEŻNOŚCI DO ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

W naszym badaniu zapytaliśmy członków związków zawodowych o motywy przynależności do organizacji związkowych. Pytanie miało formę otwartą. Uzyskane odpowiedzi pogrupowaliśmy w ogólniejsze kategorie.

		CBOS
Dlaczego należy Pan(i) do związku zawodowego?		N= 58
Obrona praw i interesów pracowniczych		35%
Poczucie bezpieczeństwa, wsparcia, ochrona przed zwolnieniem z pracy		12%
Chęć niesienia pomocy innym kolegom, chęć działania na rzecz innych		11%
Poczucie zaufania do związku, bo wywalczył podwyżki		9%
Zgodność własnych poglądów na sprawy społeczne i polityczne z poglądami wyrażanymi przez związek		9%
Przyzwyczajenie („kiedyś się zapisałem i tak zostało”)		9%
Nadzieje na poprawę swojej sytuacji związane z przynależnością do związku zawodowego		6%
Wiara w siłę wspólnego (grupowego) działania w walce o prawa i interesy pracownicze		5%
Bo w zakładzie jest związek		5%
Bo wszyscy (większość) należą do związku		4%
Inne przyczyny		6%

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli podać więcej niż jeden powód

Analizując różne motywy przynależności do związków zawodowych należy zwrócić uwagę na stosunkowo duży odsetek osób, dla których organizacje związkowe stają się areną działalności społecznej. Chęć działania na rzecz innych, pomoc w rozwiązywaniu problemów pracowniczych deklaruje więcej niż co dziesiąty członek związków. Nieco mniejszy odsetek związkowców podkreśla zgodność własnych poglądów na sprawy społeczne i polityczne z działalnością związku. Na przykład część respondentów mówiła, że należy do związku, bo jest on prawnicowy.

Poczucie zaufania do związku zawodowego najczęściej uzasadniano jego społecznym poparciem i sukcesami, np. wywalczeniem podwyżek płac. Warto też podkreślić, że na świadczenia socjalne związku, takie jak: wczasy, kolonie, zapomogi itp., praktycznie nikt już nie liczy. Zaledwie kilka osób wspomniało o paczkach świątecznych.

PRZYCZYNY NIENALEŻENIA DO ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Osoby niezrzeszone w związkach zawodowych zapytaliśmy o przyczyny ich nienależenia do tych organizacji. Było to również pytanie otwarte. Należy zaznaczyć, że 83% pracowników najemnych nie należy do żadnego związku zawodowego.

		CBOS
Dlaczego nie należy Pan(i) do związku zawodowego?		N=282
Nie ma związków zawodowych w moim miejscu pracy		46%
Brak chęci, potrzeby należenia do związku		33%
Krytyczna ocena działalności związków		7%
Utrata zaufania do związków i osób, które są w ich kierownictwie		5%
Brak czasu		4%
Brak informacji o działalności związków w zakładzie pracy		3%
Nie ma związków, które by mi odpowiadały		1%
Zbyt krótki staż pracy		1%
Praca w małej, prywatnej firmie		1%
Ustawa niezezwalająca na przynależność do związku		1%
Inne przyczyny		4%

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli podać więcej niż jedną przyczynę

Najczęściej podawaną przyczyną nienależenia do związków zawodowych jest ich brak w miejscu pracy. Przemiany własnościowe i powstanie sektora prywatnego w przemyśle, budownictwie, transporcie, handlu i usługach, a także w oświacie i ochronie zdrowia oraz pojawienie się zjawiska bezrobocia sprawiło, że pracownicy (również byli związkowcy) są przeświadczeni, że w zakładach prywatnych (sprywatyzowanych) nie ma warunków do działalności związkowej.

Drugą dominującą przyczyną jest nieodczuwanie potrzeby przynależności do związku: „związki zawodowe nie są mi potrzebne”, „nie interesują mnie związki zawodowe” itp. Brak potrzeby wstępowania do związków zawodowych tak znacznej grupy pracowników zapewne wiąże się z ograniczeniem „dawnych” świadczeń socjalnych, ale także z krytyczną oceną działalności obecnych organizacji związkowych. Osoby mające taki właśnie krytyczny stosunek do nich zwracają uwagę na bierność w działaniu związków: „nic nie robią”, „słabo

działają”, „nie pomagają, nie ma z nich korzyści”. Niewielka grupa podkreślała, że w niektórych zakładach brak jest dostatecznej informacji o działalności związków i możliwości wstępowania do nich.

- ◆ Od 2000 roku liczba członków związków zawodowych utrzymuje się na tym samym poziomie.
- ◆ Młodzi pracownicy – w wieku od 18 do 34 lat – stanowią niewielki odsetek związkowców.
- ◆ Bastionem związków zawodowych są państwowe zakłady pracy lub spółki właścicieli prywatnych i państwa.
- ◆ Głównym motywem przynależności do organizacji związkowych jest przeświadczenie o możliwości obrony praw i interesów pracowniczych.
- ◆ Najczęstszą przyczyną nienależenia do związków zawodowych jest ich brak w miejscu pracy oraz nieodczuwanie potrzeby takiej przynależności.

Opracował
Andrzej MOKRZYSEWSKI